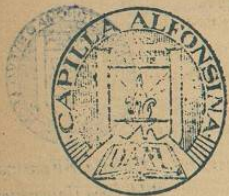

BX 890
B383
v.4

OPERA OMNIA

FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

CONTOVERSIARUM

DE SACRAMENTO EUCHARISTIÆ

LIBER PRIMUS

DE REALI PRÆSENTIA CHRISTI DOMINI IN SACRAMENTO EUCHARISTIÆ
EX VERBO DEI.

Ordo, ac partitio totius operis.

De sacramento Eucharistiæ his omissis, quæ catholici Doctores inter se disputare salva fide, et pace christiana solent, quatuor hoc tempore inter catholicos et hæreticos versantur controversiæ principales: de quibus omnibus, Domino adjuvante, pro nostrarum virium tenuitate, juxta instituti operis rationem, disputare aggrediemur.

Prima igitur, ac præcipua controversia est de vera, ac reali, et substantiali presentia corporis, et sanguinis Domini in hoc non minus admirabili quam venerabili Eucharistiæ sacramento. Sed quoniam ea controversia longissima necessario futura est, vitanda confusionis causa, tribus modis tractabitur, ac si essent distinctæ quæstiones. *Primo* ex solo verbo Dei. *Secundo* ex solis Patribus antiquis. *Tertio* ex judicio rationis.

*Alter*a de modo ac ratione existentie Christi in Eucharistia; sitne ratio existentie Christi in Eucharistia, conversio panis et vini in corpus, et sanguinem Christi, quæ ab Ecclesia catholica dicitur transsubstantiatio; an potius assumptio panis et vini ad unionem hypostaticam corporis et sanguinis Domini; aut omnipresentia, sive ubiquitas, ut quidam loquuntur, humanitatis Christi, an aliquid aliud.

Tertia controversia principalis est de ipso Sacramento, ubi primum de natura ipsius disputandum erit, sitne res aliqua permanens, an actio transiens; ex qua quæstione illud etiam manifestum fiet, utrum in Eucharistia sit corpus Domini solum in usu, an etiam extra usum; deinde de materia, forma, fine,

TOM. IV.

007042

sau effectu, de ministro, de usu, id est de communione sub una vel altera specie; et tandem de veneratione Sacramenti disseremus.

Quarta et postrema de sacrificio.

CAPUT PRIMUM.

De hæresibus.

Antequam veniamus ad quæstiones propostas de presentia corporis Domini in Eucharistia, explicanda erunt hæreses contrariae, contra quas pugnandum est, et sententia Ecclesiae, pro qua pugnandum.

Primi qui negarunt, Christi corpus esse in Eucharistia, videntur fuisse illi ipsi, qui primi hæresim zizania in Ecclesia serere cœperunt, Simoniani, Menandriani, et similes; de his loquens sanctus Ignatius in epistola ad *Smyrnenses*, sic ait: « Eucharistias, et oblationes non admittunt, eo quod non confiteantur Eucharistiam esse carnem Salvatoris nostri Jesu Christi, » quæ sententia citatur a Theodoro in 3 *Dialogo* ex epistola ad *Smyrnenses*; ubi tamen nunc non habetur.

Ne autem gloriantur Calvinistæ sententiam suam valde antiquam esse, illud est observandum, antiquissimos illos hæreticos, non tam sacramentum Eucharistiae, quam mysterium Incarnationis oppugnasse. Idcirco enim (ut Ignatius ibidem indicat) negabant Eucharistiam esse carnem Domini, quia negabant Dominum habere carnem. Quare nullus veterum, qui de hæresibus scripsit, hunc errorem in catalogo posuit, ut patet ex Irenæo, Tertulliano, Philastro, Epiphania, Augustino, Theodoro, Damasceno: neque ullus veterum disputat contra hunc errorem primis sexcentis annis. His igitur omissis, primi, qui veritatem corporis Domini in Eucharistia in questionem vocarunt, fuerunt Iconomachi post annum Domini 700, in quodam suo conciliabulo Constantinopolitano, quod ipsi septimam synodum falso vocabant. Hi enim (ut refertur in septima Synodo, auctor. 6.) dicebant unicam esse imaginem Christi ab ipso Christo institutam, nimirum panem, et vinum in Eucharistia, quæ representant Christi corpus, et sanguinem. Quocirca ab eo tempore Graeci scriptores saepe movent, Eucharistiam non esse figuram, sive imaginem corporis Domini, sed ipsum verum cor-

pus, ut patet ex ipsa Synodo septima loco citato, ex Damasceno lib. iv. cap. 14, ex Theophylacto in cap. 26 *Math.* et in cap. 2 *prioris ad Corinthios*.

Secundus auctor hujus erroris fuit Joan. Scotus, non ille doctor subtilis, sed alius antiquior, qui tempore Caroli Magni, circa annum Domini 800, scripsit. Is enim primus in Ecclesia Latina de hac re dubie scribere cœpit, cujus librum de *Eucharistia* damnatum fuisse in concilio Vercellensi, testatur Lanfrancus in suo libro de *Veritate corporis et sanguinis Domini in Eucharistia*.

Tertius fuit Bertramus tempore Caroli Crassi, circa annum Domini 886, cujus liber adhuc exstat. Is rursum in controversiam vocare cœpit, an esset vere in Eucharistia illud ipsum corpus Domini, quod de Virgine natum erat. Confutavit hunc errorem doctissimus Paschasius, abbas Corbeiensis, qui illo ipso tempore floruit.

Quartus fuit Berengarius, archidiaconus Ecclesiae Andegavensis, circa annum Domini 1050, qui auctor habetur hujus erroris, non quod primus eum invenerit, sed quod primus aperte defenderit, et propagare studuerit, et re ipsa propagaverit. Refutatur Berengarium tres insignes scriptores, qui simul cum Paschasio editi sunt, Lanfrancus, Guitmundus, et Algerus: de quibus ita censuit Petrus Cluniacensis initio libri de *Sacrificio*, ut diceret Lanfrancum scripsisse contra hæresim Berengarii bene, plene, perfecte; Guitmundum melius, plenius, perfectius; Algerum optime, plenissime, perfectissime. Porro quatuor errores Berengarius docuit, per quos parens videtur fuisse omnium sectarum, quæ hoc sæculo vigent. Primo docuit, parvulos non esse baptizandos, ut Guitmundus testatur lib. I. *contra Berengarium*; atque hinc pater dici potest Anabaptistarum. Secundo docuit, corpus Domini non esse in Eucharistia, nisi ut res significata est in suo signo, ut referunt Lanfrancus, Guitmundus, Algerus, auctores illius temporis; hinc vero pater est Sacramentatorum; quod agnoscit Calvinus in ultima admonitione ad Joachimum Wesphalum. Tertio docuit, post alteram palinodiam (nam ter revocavit errores suos, ut infra dicemus) corpus Domini esse

quidem vere in Eucharistia, sed simul cum pane, et vino: unde parens est Lutherianorum. Fuisse autem hunc errorem Berengarii, colligitur ex lib. I. Guitmundi, qui scribit nonnullos Berengarii discipulos, qui docebant, corpus Domini vere esse in Eucharistia, sed simul cum pane, dicere solitos hanc fuisse subtiliorem doctrinam Berengarii. Idem etiam colligitur ex concilio Romano sub Gregorio VII, cujus concilii meminit Thomas Waldensis tom. II. de *Sacrament.* cap. 43. Nam in eo concilio coactus est Berengarius confiteri non solum presentiam realem corporis Domini in Eucharistia, ut antea coactus fuerat in concilio Romano, sub Nicolao II, sed etiam transmutationem panis in corpus Domini. Quarto docuit idem Berengarius, teste eodem Guitmundo ibidem, legitima matrimonia posse dissolvi, in quo etiam pater fuit omnium hujus temporis hæreticorum. Sed de hoc alias.

Quintus propugnator hujus erroris fuit Henricus quidam cum Petro Bruis, circa annum Domini 1140, qui assererat semel tantum, id est, in ipsa ultima Domini cœna cum Apostolis, Christi corpus vere datum sub specie panis: deinceps autem meram esse deceptionem, quod sacerdotum ministerio dicitur aut creditur. Testis est, et refutator hujus erroris Petrus Cluniacensis, qui eodem tempore floruit, in tractatu de *Sacrificio*.

Sextus fuit auctor sectæ Albigensium, circa annum Domini 1208, ii enim inter alios plurimos errores, hunc etiam habuerunt, sacramentum Eucharistiae, non esse verum corpus Domini. Testis est S. Antoninus in *Somma theologia* part. 4. tit. XI. cap. 7. §. 5.

Septimus fuit auctor sectæ Flagellantium, circa annum Domini 1330, teste Bernardo Lutsemburgensi, in *Catalogo hæreticorum*.

Octavus fuit Joannes Wiclef, circa annum Domini 1370, is enim rursum docere cœpit non esse corpus Domini in Eucharistia, nisi ut in signo, ut patet ex IV. lib. *Triologi* cap. 2. et sequentibus, usque ad 10. Hujus libri post annum Domini 1400, delati in Bohemiam, totum illud regnum infecerunt, ut scribit Æneas Sylvius lib. de *Origine Bohemorum* cap. 33, et Thomas Waldensis tom. XI. doctrina 10. Tametsi enim Joan. Huss ab hoc errore semper abhorruit, ut ostendit Joan. Cochlaeus in *Historia Hussitarum*, tamen Jacobite, et alii permulti in Bohemia hunc errorem cum cæteris ex libris Wicleffi libenter hauserunt. Contra Wicleffum scripsit Thomas Waldensis in II. tomo de *Sacramentis*.

Nonus patronus hujus hæresis jam nostro sæculo fuit Andreas Carolstadius, archidiaconus Wirtembergensis, ac Lutheri discipulus primarius. Lutherus enim nunquam aperte hanc hæresim docuit, quin potius acerrime illi restitit aliquando: tamen sine dubio semina jecit hujus erroris, ut etiam Anabaptismi, de quo supra diximus; licet postea, tum Sacramentarios, tum Anabaptistas confutare conatus sit: siquidem multa docuit, ex quibus ansam præbuit Sacramentariis hujus hæresis renovanda. Primum in epist. ad *Argentineses* asserit se valde propensum fuisse in eam sententiam, quæ in Eucharistia nihil præter panem agnoscit, et conatum totis viribus hoc asserere, sed non potuisse Scripturis satisfacere, quæ contra objiciebantur. Quid igitur mirum, si discipuli ejus id tentare ausi sunt, quod magistro gratissimum fore putabant? Deinde lib. de *Caplivate babilonica* cap. de *Baptismo*, asseruit Sacramenta non justificare, sed esse nuda signa. Ex quo recte colligi videtur in Eucharistia non esse revera Christum: quorsum enim ibi esset, si nihil nobis conferre debet? In eodem lib. cap. de *Eucharistia*, negaverat, caput VI. Joannis ad Eucharistiam pertinere. At hæc fuit præcipua causa cur Sacramentarii negaverint realem presentiam Christi in Eucharistia. Ibidem scripsit, verba Evangelistæ: *Hoc est corpus meum*, hunc facere sensum: Hic panis est corpus meum. Quæ sententia aut accipi debet tropice, ut panis sit corpus Christi significative; aut est plane absurda, et impossibilis: nec enim fieri potest, ut panis sit corpus Christi. Itaque maluerunt Lutheri discipuli recurrere ad tropum, quam admittere manifestam absurditatem.

Denique in libro de *Eucharistia* ad Waldenses, negat Eucharistiam adorandam, et in dubium revocat, an eum corpore sit etiam anima, et divinitas in Eucharistia. At certe ex his manifeste sequitur, non esse revera Christum in Eucharistia. Nam ubicumque revera est, adorandus est, nec potest ullo modo separari anima, et divinitas a Christi corpore, ut notissimum est. His ergo Lutheri sententiis edoctus Carolstadius anno 1523, vel, ut alii volunt 1524, librum edidit, in quo aperte negavit presentiam corporis Domini in Eucharistia. Vide de Carolstadio Joan. Cochlaeus in *Actis Lutheri* anno 1523.

Decimus patronus hujus erroris fuit Huldricus Zwinglius, Tigurinus pastor, qui cum